

Българскиятъ печатъ въ границитѣ на Отоманската империя

Къмъ четиридесеттѣ години на XIX вѣкъ въ Цариградъ започнали да се заселватъ работливи българи отъ всички краища на турската империя, които образували въ кратко време голѣма колония. Това групиране на българи въ турската столица, близо до управляващитѣ фактори на Турция, представлявало добъръ поводъ за българскитѣ народни дейци да подхвърлятъ идеята за създаване отъ Цариградъ български духовенъ центъръ, отъ кждето да се ръководи българското просвѣтно движение и да се дава подтикъ на борбата за добиване църковни и политически права. Най-горещи привърженици на тази идея били Неофитъ Бозвели, който още въ 1838 година проповѣдвалъ на българитѣ въ хамбаря, че Цариградъ трѣбвало да стане културенъ центъръ на българщината, и Иларионъ Стояновъ Михайловски.

Въ 1845 г. тѣ успѣли да групиратъ около себе си цариградскитѣ българи, които ги упълномощили да ги представяватъ предъ Високата Порта. Тѣ подали до нея по отдѣлно просби, въ които описвали тежкото положение на българитѣ подъ гръцкото духовно иго, опититѣ на гърцитѣ да асимилиратъ българския елементъ и искали българска църква въ Цариградъ, български духовници въ населенитѣ съ българи мѣста, въ Синода да участвуватъ българи владици и пр.. Иларионъ дори въ своята просба искалъ разрешение за издаване на български вестникъ¹⁾. Неофитъ и Иларионъ, заради тази тѣхна дейность, били заточени въ Хилендаръ. Обаче, началото на борбата било поставено и българскитѣ първенци, начело съ Богориди и Ал. Екзархъ, я продължили съ твърдостъ и решителность и успѣли да издействуватъ разрешение за съграждане на отдѣлна българска църква въ Цариградъ. На 9 октомврий 1849 година билъ осветенъ българскиятъ параклисъ Св. Стефанъ въ подарената за тази цель къща отъ Князь Ст. Богориди.

Така Цариградъ се издига като духовенъ центъръ, който игра огромна роля въ епохата на нашето възраждане.

Тамъ се започна трескава народополезна дейность: насърчава се откриването на български училища, печататъ

¹⁾ Д-ръ Никовъ: Възраждане на българския народъ. Църковно национални борби и постижения. стр. 52.